

КОМАР Антон Пантелеймонович (17(30). 01. 1904, с. Березна Сквир. пов. Київ. губ., нині Володар. р-ну Київ. обл. — 14. 03. 1985, Ленінград, нині С.-Петербург) — фахівець у галузі фізики металів і сплавів, ядерної фізики та фізики прискорювачів, фізичної електроніки, організатор науки. Канд. (1935, без захисту дис.), д-р (1943) фіз.-мат. н., професор (1943), академік АН УРСР (1948). Сталінська премія (1951). Державні нагороди СРСР. З 16-ти р. почав труд. життя, був робітником, сторожем, препаратором у фіз. кабінеті Білоцерків. мех. технікуму (нині Київ. обл.), оволодів професіями оптика, майстра з точних оптич. приладів. Закін. Київ. політех. інститут (1930). Працював 1932–48 в Урал. фіз.-тех. інституті (м. Свердловськ, нині Єкатеринбург, РФ), де пройшов шлях від інж. до зав. лаб. фазових перетворень; водночас 1937–47 — засн. і завідувач кафедри рентгено-структур. аналізу та рентгенів. лаб. Урал. університету; 1948–50 — заступник директора Фіз. інституту АН СРСР (Москва); 1950–57 — директор, 1957–63 — зав. лаб. рентгенів. і гамма-променів, 1963–71 — зав. лаб. фізики високих енергій, від 1976 — старший науковий співробітник-консультант Ленінгр. фіз.-тех. інституту; водночас 1951–69 — завідувач кафедри експерим. ядер. фізики Ленінгр. політех. інституту.

Виконав великий цикл робіт з металофізики, фазового та структур. аналізу, фазових переходів. Керував створенням промен. рентгенів. лаб. на низці урал. підприємств, зокрема Уралмаші, Уралхіммаші, турбомотор. заводі. Розпочаті ним дослідж. процесів атом. упорядкування сплавів згодом стали основою створення важливих електроконтакт. матеріалів. Розробив метод рентгеноспектрал. аналізу складу різних руд при їх збагаченні, способи зміцнення сталей і сплавів, що знайшли застосування при удосконаленні

танк. броні та броньбій. снарядів. Зробив вагомий внесок у розвиток ядер. фізики та фізики високих енергій: був ініціатором створення першого в СРСР бетатрона в Свердловську (1946); спільно з В. Векслером брав участь у розробленні електрон. прискорювачів, зокрема синхротрона на 250 МеВ; результати К. (1950–60) стали важливими для розуміння механізму фотоядер. реакцій; розробив програму дослідж. на Гатчин. протон. синхроциклотроні на 1 ГеВ. Відіграв важливу роль у створенні Інституту ядер. фізики АН СРСР (Ленінград). Написав низку видат. праць у галузі фіз. електроніки та фізики поверхонь, зокрема методів електрон., а також польової електрон. і високорозділь. іонної мікроскопії. Створив перший у СРСР іонний мікроскоп-проектор, розробив новий спосіб виготовлення польових електрон. емітерів. Запропонував хвилеводну модель проходження електрич. струму крізь молекули та комплекси молекул і атомів. Березнян. школі присвоєно його ім'я.

Основні праці

Геометрия пластической деформации кристаллов по рентгенограммам Лауэ // ЖЭТФ. 1936. Т. 6, вып. 4; Ферромагнитные свойства сплавов и дальний порядок атомов // Изв. АН СССР. Сер. физ. 1947. Т. 11, № 5; Опыты с ионным проектором // Докл. АН СССР. 1954. Т. 96, № 5 (співавт.); Опыты с электронным и ионным проектором // Изв. АН СССР. Сер. физ. 1956. Т. 20 (співавт.); Новый метод изготовления автоэлектронных эмиттеров // РЭ. 1960. Т. 5. № 8 (співавт.); Изотермический гамма-калориметр // ЖТФ. 1961. Т. 31, вып. 1 (співавт.); Молекулы и комплексы молекул и атомов как волноводы электронных волн // Там само. Вып. 2 (співавт.); Микрорельеф и форма острий электронного проектора после электрического вакуумного пробоя // Докл. АН СССР. 1964. Т. 158, № 4 (співавт.); Размеры и форма поперечного сечения образований, обуславливающих аномальную автоэлектронную эмиссию органических полупроводников // Там само. № 6 (співавт.); Измерение полной энергии пучков тормозного излучения от электронных ускорителей. Ленинград, 1972 (співавт.).

Рекомендована література

1. Сюткин Н. Н. Полевая эмиссионная (автоэмиссионная) микроскопия на Урале // Автоион. и автоэлектрон. микроскопия и спектроскопия. История, достижения, современ. состояние, перспективы. Москва, 2003;
2. Пушин В. Г. Становление и развитие исследований структурных и фазовых превращений в Институте //

Бібліографічний опис:

Комар Антон Пантелеймонович / А. Г. Наумовець // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-4564>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).